

بررسی گوهر و صدف دین از دیدگاه

علامه طباطبائی رحمته الله و امام خمینی رحمته الله

سید حسین رضوی مظهر

سرشناسه	رضوی مظاهر، سیدحسین، ۱۳۶۷-
عنوان و نام پدیدآور	بررسی گوهر و صدف دین از دیدگاه علامه طباطبائی و امام خمینی / تألیف سیدحسین رضوی مظاهر.
مشخصات نشر	قم: حکمت فراز، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۲۰۵ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۷۴۷۲-۷۱-۴-۶۰۰۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۱۹۸]-۲۰۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	خمینی، روح‌الله، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۸-۱۳۷۹ — دیدگاه درباره فلسفه دین
موضوع	طباطبائی، سیدمحمدحسین ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰. — دیدگاه درباره دین
موضوع	دین - فلسفه
رده بندی کنگره	BL۴۸ :
رده بندی دیویی	۲۹۰ :
شماره کتابشناسی ملی	۸۶۵۸۰۹۳ :
اطلاعات رکورد کتابشناسی	پایه

بررسی گوهر و صدف دین از دیدگاه علامه طباطبائی و امام خمینی

تألیف: سیدحسین رضوی مظاهر

ناشر: حکمت فراز

نوبت چاپ: اول / آذر ۱۴۰۰

چاپ: مبین

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۷۲-۷۱-۴-۶۰۰۰۰۰۰۰

کلیه حقوق این اثر محفوظ می‌باشد.

قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، پلاک ۳۷ B

تلفن: ۰۹۱۳۲۶۴۴۶۴۰ - ۰۲۵۳۷۸۴۷۷۳۰

فهرست مطالب

مقدمه.....	۸
فصل اول: مباحث مقدماتی و تاریخچه بحث.....	۱۱
گفتار اول: مباحث مقدماتی.....	۱۱
۱-۱- تعریف دین از دیدگاه علامه طباطبائی علیه السلام و امام خمینی ره	۱۳
الف) ماهیت و حقیقت دین به طور عام و فراگیر.....	۱۴
ب) ادیان الهی و آسمانی.....	۱۵
مفهوم دین از منظر علامه طباطبائی علیه السلام :.....	۱۷
مفهوم دین از منظر امام خمینی ره :.....	۱۹
۱-۲- تعریف گوهر و صدف.....	۲۲
۱-۳- لب و قشر دین.....	۲۳
گفتار دوم: تاریخچه بحث.....	۲۵
۲-۱- تاریخچه گوهر و صدف دین در غرب.....	۲۵
۲-۱-۱- سنت گرایی.....	۲۶
۲-۱-۲- تجربه گرایی دینی.....	۲۷
۲-۲- بررسی گزاره‌های دینی مشابه به گوهر و صدف در اسلام.....	۳۹
۲-۲-۱- ذاتی و عرضی دین.....	۴۰
۲-۲-۲- شریعت و طریقت و حقیقت.....	۴۶

۶۴	۳-۲-۲- اصول و فروع دین
۶۹	۴-۲-۲- هدف اعلی و میانی دین
۶۹	۱-۴-۲-۲- اصلاح زندگی دنیوی بشر به منزله هدف دین:
۷۱	۲-۴-۲-۲- اصلاح زندگی اخروی بشر به منزله هدف دین:
۷۲	۳-۴-۲-۲- اصلاح زندگی دنیوی و اخروی بشر به منزله هدف دین:
۷۷	فصل دوم: دیدگاه علامه طباطبائی رحمته الله در مورد ساختار گزاره‌های دینی
۷۹	مقدمه
۷۹	۱-۲- گوهر و صدف دین
۸۶	۲-۲- ذاتی و عرضی دین
۹۵	۳-۲- شریعت و طریقت و حقیقت
۹۷	تحلیل رابطه شریعت، طریقت و حقیقت:
۱۰۱	۴-۲- اصول و فروع دین
۱۰۸	۱-۴-۲- توحید ذاتی
۱۱۵	۲-۴-۲- توحید صفاتی
۱۱۷	۳-۴-۲- توحید افعالی
۱۱۹	۴-۴-۲- معاد
۱۲۰	۵-۴-۲- نبوت
۱۳۳	۵-۲- هدف اعلی و میانی دین
۱۳۸	۱- توحید
۱۳۹	۲- توجه به ماورای عالم طبیعت

۳- جلوگیری از اختلاف انسانها	۱۳۹
۴- شناخت معارف الهی، طبق براهین عقلی	۱۴۱
۵- اخلاص	۱۴۳
۶- عبودیت و بندگی خداوند متعال	۱۴۴
۷- سامان دادن به جمیع ابعاد زندگی	۱۴۴
 فصل سوم: دیدگاه امام خمینی علیه السلام در مورد ساختار گزاره‌های دینی	۱۵۱
مقدمه	۱۵۳
۱- ۳- گوهر و صدف دین	۱۵۳
۲- ۳- ذاتی و عرضی دین	۱۵۶
۳- ۳- شریعت و طریقت و حقیقت	۱۶۳
۴- ۳- اصول و فروع دین	۱۷۲
۵- ۳- هدف اعلی و میانی دین	۱۷۷
 فصل چهارم: خاتمه	۱۸۵
وحدت پیام ادیان	۱۸۹
کتابنامه	۱۹۸

مقدمه

فلسفه دین یکی از شاخه‌های مباحث فلسفی است که امروزه جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده و ریشه آن پرسش‌هایی است که از دین سرچشمه گرفته و مفاهیم و باورهای بنیادین سنت‌های دینی و ویژه جوامع مختلف را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. موضوعات اصلی فلسفه دین، استدلال پیرامون طبیعت، وجود یا عدم وجود خدا، زبان دین، مسئله شر، صفات خدا، پلورالیسم دینی، معرفت‌شناسی دینی، گوهر و صدف دین و غیره است.

گوهر و صدف دین یکی از مسائل جدید و مهمترین مباحث در حوزه فلسفه دین است که برای آن تفاسیر مختلفی مطرح شده. تفسیر مشهوری که در میان فلاسفه غرب رواج دارد این است که اصل و اساس دین گوهر دین بوده و صدف دین تنها وسیله‌ای برای رسیدن به گوهر دین بوده و بعد از وصول به گوهر، ارزش خود را از دست می‌دهد. چنین تعبیری در میان فلاسفه اسلامی وجود ندارد، اما تعبیری مشابه این تعبیر در گزاره‌های دینی وجود دارد، همانند تعبیر به اصول و فروع دین، هدف عالی و میانی دین، طریقت و شریعت و حقیقت و ذاتی و عرضی دین، که عده‌ای این تعبیر را تفسیر گوهر و صدف دین می‌دانند.

لفظ گوهر و صدف دین از کلماتی است که ابتدا در میان فلاسفه غرب مطرح شده، که آنها از تجربه دینی به گوهر دین تعبیر کرده‌اند. در میان فلاسفه و عرفای اسلامی لفظ گوهر

مطرح نبوده، بلکه آنها تعبیر به لبّ و قشر کرده‌اند، که مرادشان طریقت و حقیقت و شریعت بوده است.

در این زمینه، در مورد دیدگاه علامه طباطبائی رحمته‌الله و امام خمینی رحمته‌الله تحقیق مهمی صورت نگرفته و در کتب و مقالات مختلف به جزئیات این مساله اشاره شده است، که به آنها در طی این پژوهش اشاره خواهیم نمود. همانند کتاب تجربه دینی و گوهر دین، نوشته علیرضا قائمی‌نیا، که در این کتاب تجربه دینی بررسی شده و فلاسفه غرب برای نجات دادن مسیحیت از انتقاداتی که در دوره مدرن مطرح شده بود، گوهر و هسته مسیحیت را نوعی تجربه دینی دانستند و به طور کلی تجربه دینی گرایشی است که گوهر دین را تجربه دینی می‌داند. همچنین کتاب دین شناسی، تألیف آیت الله جوادی آملی که در بخش دوم از کتاب به صورت بسیار مجمل بحث گوهر و صدف دین و تفاسیر مختلف را راجع به آن مطرح نموده و در پایان نظر خاص خود را مطرح کرده‌اند. در میان مقالات هم، مانند مقاله گوهر و صدف دین، تألیف احمد بهشتی، که به صورت کلی نظریه گوهر و صدف دین را مطرح نموده و همچنین گوهر دین و دین داری از منظر عرفان اسلامی، با تأکید بر رابطه آن با مراتب هستی، تألیف محمد مهدی گرجیان و زهرا شریف، که به دیدگاه عرفا در رابطه با گوهر دین پرداخته است، می‌توان اشاره نمود و همچنین سایر کتب و مقالاتی که در این زمینه وجود دارد و در طی همین پژوهش به آنها استناد خواهیم نمود.

بنابراین هدف از تألیف این کتاب، به دست آوردن یک ملاک و معیار، جهت تشخیص جایگاه و اهمیت ابعاد مختلف دین و رابطه آن با حقیقت دین است. از طرف دیگر چون علامه طباطبائی رحمته‌الله و امام خمینی رحمته‌الله از فیلسوفان مطرح دوره معاصر بوده به نظر می‌رسد که بررسی دیدگاه این دو بزرگوار از ضرورت ویژه‌ای برخوردار باشد.